

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
EVGENI TANCHEV
της 15ης Απριλίου 2021¹

Υπόθεση C-508/19

M.F.

κατά

J.M.,

παρισταμένων των:

**Prokurator Generalny,
Rzecznik Praw Obywatelskich**

[αίτηση του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρο 2, άρθρο 4, παράγραφος 3, άρθρο 6, παράγραφος 3, και άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ – Άρθρο 267 ΣΛΕΕ – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Κράτος δικαίου – Αποτελεσματική δικαστική προστασία – Αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών – Διορισμός σε θέση δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατόπιν πρότασης του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου – Κίνηση της διαδικασίας πρόσληψης χωρίς προσυπογραφή του Πρωθυπουργού – Δικαστής διορισθείς παρά την άσκηση προσφυγής κατά της αποφάσεως του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και την κίνηση διαδικασίας υποβολής αίτησης προδικαστικής αποφάσεως – Αίτημα με το οποίο ζητείται να διαπιστωθεί ότι δεν υφίσταται εργασιακή σχέση μεταξύ του δικαστή αυτού και του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) – Υπεροχή του δικαίου της Ένωσης»

1. Οι παρούσες προτάσεις αναπτύσσονται παράλληλα με τις χωριστές προτάσεις της ίδιας ημερομηνίας (15 Απριλίου 2021) σε συναφή υπόθεση (W.Ż, C-487/19, στο εξής: παράλληλες προτάσεις στην υπόθεση W.Ż.). Θεωρώ ότι οι αναλύσεις που περιέχονται στα δύο κείμενα προτάσεων είναι συμπληρωματικές και πρέπει να αναγνωσθούν συνδυαστικά. Επομένως, κατά την εξέταση της υπό κρίση υπόθεσης θα αρκестώ, όπου το κρίνω αναγκαίο, σε απλή παραπομπή στις παράλληλες προτάσεις.

2. Στην υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) [Ανώτατο Δικαστήριο (τμήμα εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών), Πολωνία, στο εξής: Ανώτατο Δικαστήριο ή αιτούν δικαστήριο] ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 2 ΣΕΕ, το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, το άρθρο 6,

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

παράγραφος 3, ΣΕΕ και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

3. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Μ.Φ., ενάγουσας, και του J.M., εναγομένου. Η Μ.Φ., η οποία είναι δικαστής, άσκησε κατά του J.M. αναγνωριστική αγωγή, συνοδευόμενη από αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων, με την οποία ζήτησε να διαπιστωθεί ότι ο εναγόμενος δεν τελεί σε υπηρεσιακή σχέση δικαστή προς το Ανώτατο Δικαστήριο, διότι δεν διορίστηκε σε θέση δικαστή του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου (στο εξής: πειθαρχικό τμήμα).

4. Στις παρούσες προτάσεις παρέλκει η παράθεση του εθνικού νομικού πλαισίου καθώς αυτό δεν είναι απολύτως αναγκαίο για τους σκοπούς της νομικής ανάλυσης.

I. Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

5. Η Μ.Φ. είναι δικαστής του Sąd rejonowy (επαρχιακού δικαστηρίου, Πολωνία) στην περιοχή Ρ. Στις 17 Ιανουαρίου 2019 κινήθηκε εις βάρος της πειθαρχική διαδικασία. Στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας τής προσάφθηκε ότι ανέχθηκε την υπερβολικά μεγάλη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών και ότι καθυστέρησε να συντάξει το σκεπτικό δικαστικών αποφάσεων. Στις 28 Ιανουαρίου 2019, ο J.M., ως δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου ασκών τα καθήκοντα του Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο οποίος διευθύνει τις εργασίες του πειθαρχικού τμήματος, εξέδωσε διάταξη με την οποία όρισε το πειθαρχικό δικαστήριο ως αρμόδιο να εκδικάσει την εν λόγω υπόθεση σε πρώτο βαθμό.

6. Η Μ.Φ. υποστηρίζει, εντούτοις, ότι δεν μπορεί να διεξαχθεί τέτοια διαδικασία εναντίον της, δεδομένου ότι ο J.M. δεν τελεί σε υπηρεσιακή σχέση δικαστή προς Ανώτατο Δικαστήριο, καθόσον δεν διορίστηκε σε θέση δικαστή του πειθαρχικού τμήματος. Κατ' αυτήν, ο από 20 Σεπτεμβρίου 2018 διορισμός του εναγομένου δεν παρήγαγε αποτελέσματα, διότι πραγματοποιήθηκε: i) κατόπιν διαδικασίας επιλογής διεξαχθείσας από το Krajowa Rada Sądownictwa (Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο, Πολωνία, στο εξής: KRS), βάσει ανακοίνωσης του Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (Πρόεδρου της Δημοκρατίας της Πολωνίας, στο εξής: Πρόεδρος της Δημοκρατίας), της 29ης Ιουνίου 2018, η οποία υπογράφηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας χωρίς προσυπογραφή του Prezes Rady Ministrów (Πρωθυπουργού): ii) κατόπιν προσφυγής την οποία άσκησε στις 17 Σεπτεμβρίου 2018 ενώπιον του Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου) ένας εκ των συμμετεχόντων στη διαδικασία επιλογής κατά της απόφασης του KRS, η οποία περιελάμβανε πρόταση διορισμού του J.M. σε θέση δικαστή του πειθαρχικού τμήματος, και προτού το δικαστήριο αυτό αποφανθεί επί της ασκηθείσας προσφυγής.

7. Με διάταξη της 6ης Μαΐου 2019, ο Πρώτος Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου όρισε το τμήμα εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών ως αρμόδιο να αποφανθεί επί της αγωγής και της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων. Με την αγωγή της, η Μ.Φ. ζητεί από το Ανώτατο Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι ο J.M. δεν τελεί σε υπηρεσιακή σχέση προς το Ανώτατο Δικαστήριο. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η υπηρεσιακή σχέση που συνδέει τον δικαστή με το δικαστήριο είναι ισοδύναμη με εργασιακή σχέση και συναρτάται άμεσα με την ύπαρξη εντολής για την άσκηση καθηκόντων δικαστή. Δεν υφίσταται υπηρεσιακή σχέση χωρίς την ανάθεση εντολής. Ως εκ τούτου, για να συναχθεί ότι ένα πρόσωπο δεν κατέχει θέση δικαστή, επιβάλλεται προηγουμένως να διαπιστωθεί ότι δεν του έχει ανατεθεί εντολή άσκησης καθηκόντων δικαστή.

8. Συνεπώς, το Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) [Ανώτατο Δικαστήριο (τμήμα εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών)] αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, το άρθρο 2, το άρθρο 4, παράγραφος 3, και το άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του [Χάρτη] και το άρθρο 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, την έννοια ότι το δικαστήριο του τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας ενός κράτους μέλους μπορεί να διαπιστώσει, στο πλαίσιο αναγνωριστικής δίκης σχετικά με την ύπαρξη ή μη υπηρεσιακής σχέσης, ότι δεν είναι δικαστής το πρόσωπο στο οποίο επιδόθηκε πράξη διορισμού δικαστικού λειτουργού του εν λόγω δικαστηρίου, εκδοθείσα βάσει διατάξεων που παραβιάζουν την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, ή στο πλαίσιο διαδικασίας αντίθετης προς την αρχή αυτή, εφόσον κατέστη σκοπίμως αδύνατη η εκ μέρους του δικαστηρίου εξέταση των ζητημάτων αυτών πριν από την επίδοση της σχετικής πράξης;
- 2) Έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, το άρθρο 2, το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, την έννοια ότι συντρέχει παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας στην περίπτωση κατά την οποία η πράξη διορισμού δικαστικού λειτουργού επιδόθηκε αφότου το εθνικό δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα για την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, από την απάντηση στο οποίο εξαρτάται η εκτίμηση της συμβατότητας με το δίκαιο της Ένωσης των εθνικών διατάξεων των οποίων η εφαρμογή κατέστησε δυνατή την επίδοση της εν λόγω πράξης;
- 3) Έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, το άρθρο 2, το άρθρο 4, παράγραφος 3, το άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη την έννοια ότι συντρέχει παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας λόγω της μη παροχής δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο, στην περίπτωση επίδοσης πράξης διορισμού δικαστικού λειτουργού ενός δικαστηρίου κράτους μέλους κατόπιν διαδικασίας διορισμού διεξαχθείσας κατά κατάφωρη παράβαση των κανόνων δικαίου του εν λόγω κράτους μέλους που αφορούν τον διορισμό δικαστών;
- 4) Έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, το άρθρο 2, το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, την έννοια ότι συντρέχει παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας στην περίπτωση που ο εθνικός νομοθέτης ιδρύει, στο εσωτερικό του δικαστηρίου τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας ενός κράτους μέλους, μια οργανωτική μονάδα η οποία δεν αποτελεί δικαστήριο κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης;
- 5) Έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, το άρθρο 2, το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, την έννοια ότι, επί της ύπαρξης υπηρεσιακής σχέσης και επί της υπηρεσιακής κατάστασης ως δικαστή ενός προσώπου στο οποίο επιδόθηκε πράξη διορισμού δικαστικού λειτουργού σε δικαστήριο του τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας κράτους μέλους, δεν μπορεί να αποφανθεί η αρμόδια βάσει του εθνικού δικαίου οργανωτική μονάδα του δικαστηρίου αυτού, στην οποία έχει διοριστεί το εν λόγω πρόσωπο, και η οποία συγκροτείται αποκλειστικώς από πρόσωπα των οποίων οι πράξεις διορισμού ενέχουν τις πλημμέλειες περί των οποίων γίνεται λόγος στο δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα ανωτέρω, μη αποτελούσα για τους

λόγους αυτούς δικαστήριο κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης, αλλά πρέπει να αποφανθεί άλλη οργανωτική μονάδα του ίδιου αυτού δικαστηρίου η οποία να πληροί τις σχετικές απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης;»

II. Ανάλυση

A. Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

9. Ο Prokurator Generalny (εισαγγελέας) υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Δικαστήριο στερείται αρμοδιότητας, καθόσον η προδικαστική παραπομπή αφορά αμιγώς εσωτερική υπόθεση και δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, δεδομένου ότι το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ ουδόλως συνδέονται με το αντικείμενο της διαφοράς. Όταν ο πρόεδρος πειθαρχικού τμήματος ορίζει το αρμόδιο όργανο ως πειθαρχικό δικαστήριο, ο εν λόγω πρόεδρος i) δεν αποφαινεται επί της ουσίας μεμονωμένης υποθέσεως στο πλαίσιο διαδικασίας εκατέρωθεν ακροάσεως και, επομένως, δεν αποτελεί δικαστήριο κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης και ii) δεν είναι αρμόδιος να λάβει οποιαδήποτε άλλη απόφαση η οποία άπτεται του δικαίου της Ένωσης.

10. Εντούτοις, αρκεί η υπενθύμιση ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να συμμορφώνονται προς τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, για παράδειγμα, όσον αφορά τους εθνικούς κανόνες σχετικά με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις και τους όρους της διαδικασίας για την έκδοση αποφάσεων περί διορισμού δικαστών και, όπου συντρέχει περίπτωση, τους κανόνες σχετικά με τον δικαστικό έλεγχο που ασκείται στο πλαίσιο αυτών των διαδικασιών διορισμού².

11. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο είναι εν προκειμένω αρμόδιο, το δε άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ εφαρμόζεται σε υπόθεση στην οποία ανακύπτουν ζητήματα όπως το καθεστώς προσώπου το οποίο φέρεται ότι διορίστηκε στο πειθαρχικό τμήμα ανωτάτου δικαστηρίου κράτους μέλους παρά τις κατάφωρες παραβάσεις του εθνικού δικαίου, διότι το πρόσωπο αυτό ενδέχεται να κληθεί να επιληφθεί υποθέσεων που αφορούν την εφαρμογή ή την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης και πρέπει, επομένως, να πληροί την απαίτηση της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Ως εκ τούτου, ο καθορισμός του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για να αποφανθεί επί εσωτερικής διαφοράς σχετικής με το καθεστώς δικαστή πρέπει επίσης να πληροί την απαίτηση της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

B. Επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων

12. Η Πολωνική Κυβέρνηση, ο Prokurator Generalny (εισαγγελέας) και ο J.M. προβάλλουν πλείονα επιχειρήματα με τα οποία υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι όλα τα προδικαστικά ερωτήματα είναι απαράδεκτα, καθόσον η απάντηση στα ερωτήματα αυτά δεν είναι αναγκαία προκειμένου να μπορέσει το αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί επί της υποθέσεως της κύριας δίκης –τα ερωτήματα είναι υποθετικά, η υπόθεση είναι πλασματική και τα προδικαστικά ερωτήματα αποβλέπουν απλώς στην εργαλειοποίηση του Δικαστηρίου και του δικαίου της

² Πρβλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α. Κ. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 134 έως 139 και 145) (στο εξής: απόφαση Α. Κ. κ.λπ.).

Ένωσης για τη δημιουργία προηγούμενου που θα καταστήσει δυνατή την παύση δικαστή. Ένα τέτοιο προηγούμενο θα ισοδυναμούσε με παράβαση του κράτους δικαίου και θα ανέκυπτε σε κατάσταση μη προβλεπόμενη από τον νόμο.

13. Ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι αρκετά από τα επιχειρήματα των ως άνω μετεχόντων στη διαδικασία βασίζονται στο εθνικό δίκαιο και όχι στο δίκαιο της Ένωσης, θεωρώ [όπως και η Επιτροπή, η M.F. και ο Rzecznik Praw Obywatelskich (Συνήγορος του Πολίτη, Πολωνία) ότι τα προδικαστικά ερωτήματα είναι παραδεκτά.

14. Με τα τρία πρώτα προδικαστικά ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να καθοριστεί αν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ έχει την έννοια ότι πρέπει να θεωρηθεί ότι η πράξη διορισμού του J.M. ως δικαστή στο πειθαρχικό τμήμα δεν παράγει αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, δεν είναι αναγκαίο να καλείται το αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί, *στην επίμαχη υπόθεση*, βάσει του δικαίου της Ένωσης, δεδομένου ότι το πεδίο εφαρμογής της ως άνω διάταξης εκτείνεται σε όλα τα δικαστήρια τα οποία ενδέχεται να αποφανθούν επί της εφαρμογής ή της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του πειθαρχικού τμήματος (όπως προκύπτει από το άρθρο 27 του νέου νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου· βλ. απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψεις 79 έως 81 και 100). Παρότι δεν αποτελεί δικαστική αρχή αυτός καθεαυτός, ο πρόεδρος του πειθαρχικού τμήματος (J.M.) ορίζει το κατά τόπον αρμόδιο πειθαρχικό δικαστήριο και τούτο έχει καθοριστική σημασία όσον αφορά τη διασφάλιση της αμερόληπτης εξέτασης πειθαρχικών υποθέσεων από το δικαστήριο αυτό. Επιπλέον, το εν λόγω δικαστήριο ενδέχεται να κληθεί να αποφανθεί επί ζητημάτων εφαρμογής ή ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης. Εξάλλου, ως δικαστής και μέλος του πειθαρχικού τμήματος, ο J.M. ενδέχεται επίσης να αποφανθεί επί τέτοιων ζητημάτων.

15. Με τα δύο τελευταία προδικαστικά ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί καθοδήγηση σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, ώστε να μπορέσει να αποφανθεί επί του προκαταρκτικού δικονομικού ζητήματος που πρέπει να επιλύσει και το οποίο αφορά το αν έχει αρμοδιότητα να κρίνει το ίδιο την υπόθεση της κύριας δίκης αντί του πειθαρχικού τμήματος, στην περίπτωση που το τελευταίο δεν πληροί τις απαιτήσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης (βλ. απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψεις 99 και 100).

Γ. Επί της ουσίας

1. Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των μετεχόντων στη διαδικασία

16. Η M.F. και ο Συνήγορος του Πολίτη –και, σε κάποιον βαθμό, η Επιτροπή– υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα: ένα εθνικό δικαστήριο τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας έχει την εξουσία να εξετάσει τον διορισμό καθώς και τις εγγυήσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας προσώπου που διορίζεται δικαστής στο Ανώτατο Δικαστήριο κατά παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

17. Ο J.M. δεν κατέθεσε παρατηρήσεις επί της ουσίας της υποθέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου και δεν παρέστη στην επ' ακροατηρίου συζήτηση.

18. Όσον αφορά το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, η Πολωνική Κυβέρνηση υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν μπορεί να έχει την έννοια ότι εμποδίζει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να διορίσει τον J.M. λόγω της κίνησης διαδικασίας υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, καθόσον το Δικαστήριο δεν αποφαίνεται επί της συμβατότητας του

εθνικού δικαίου με το δίκαιο της Ένωσης και η οργάνωση της δικαιοσύνης καθώς και η διαδικασία διορισμού των δικαστών δεν διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης. Όσον αφορά το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, η Πολωνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι καμία από τις δύο προβαλλόμενες πλημμέλειες δεν τεκμηριώθηκε στην υπό κρίση υπόθεση και ότι, ακόμη και αν αυτές τεκμηριώνονταν, δεν θα μπορούσαν να συνεπάγονται παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, η Πολωνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, λαμβανομένων υπόψη των απαντήσεων που προτείνει να δοθούν στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το πρώτο ερώτημα καθίσταται άνευ αντικειμένου. Όσον αφορά το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, διατείνεται, κατ' ουσίαν, ότι δεν χωρεί αμφιβολία περί της ανεξαρτησίας του πειθαρχικού τμήματος. Όσον αφορά το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, η Πολωνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το πειθαρχικό τμήμα είναι το μόνο αρμόδιο να αποφανθεί επί του απαράδεκτου της αίτησης στην υπόθεση της κύριας δίκης.

19. Πέραν των επιχειρημάτων που είναι ανάλογα αυτών που προέβαλε η Πολωνική Κυβέρνηση, ο Prokurator Generalny (εισαγγελέας) υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η έλλειψη πλημμέλειας στη διαδικασία διορισμού ή η συμβατότητα της διαδικασίας αυτής με το δίκαιο της Ένωσης δεν αποτελούν συστατικά χαρακτηριστικά του διορισμού δικαστή στα καθήκοντά του, αλλά μπορούν, το πολύ, να επηρεάσουν το κατά πόσο γίνεται σεβαστό το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο ενός προσώπου που υπάγεται στη δικαιοδοσία του εν λόγω δικαστή. Εν πάση περιπτώσει, στα πέντε προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση, λαμβανομένων επίσης υπόψη των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της μονιμότητας των δικαστών.

2. Εκτίμηση

α) Επί του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

20. Με τα τρία πρώτα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν ο διορισμός του J.M. ως δικαστή στο πειθαρχικό τμήμα του Ανωτάτου Δικαστηρίου αντιβαίνει στην έννοια του «δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως», το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, όταν: i) ο δικαστικός έλεγχος των πράξεων που εκδόθηκαν στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας διορισμού είναι περιορισμένος/ανύπαρκτος· ii) η πράξη διορισμού επιδόθηκε προτού το Δικαστήριο αποφανθεί επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην προδικαστική παραπομπή (υπόθεση Α. Κ. κ.λπ.) σχετικά με την ερμηνεία των απαιτήσεων ανεξαρτησίας δικαιοδοτικού οργάνου όπως το πειθαρχικό τμήμα (ήτοι, του δικαιοδοτικού οργάνου στο οποίο επρόκειτο να υπηρετήσει ως δικαστής το πρόσωπο που αφορά η επίμαχη πράξη διορισμού)· iii) η πράξη διορισμού επιδόθηκε προτού αποφανθεί το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο επί της προσφυγής που ασκήθηκε κατά της απόφασης 317/2018 του KRS, η οποία περιελάμβανε την πρόταση του KRS προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να διορίσει τον J.M.· και iv) η ανακοίνωση του Προέδρου της Δημοκρατίας περί κίνησης της διαδικασίας επιλογής για την πλήρωση κενών θέσεων στο Ανώτατο Δικαστήριο, περιλαμβανομένου του πειθαρχικού τμήματος, η οποία δημοσιεύθηκε βάσει του άρθρου 31, παράγραφος 1, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δεν προσυπογράφηκε από τον Πρωθυπουργό.

21. Κατ' αρχάς, όπως εκθέτω στις παράλληλες προτάσεις μου στην υπόθεση W.Ż. (σημεία 46 και 47), το άρθρο 47 του Χάρτη δεν εφαρμόζεται ως αυτοτελής διάταξη υπό συνθήκες όπως αυτές της υπόθεσης εκείνης. Η ίδια συλλογιστική ισχύει και στην υπό κρίση υπόθεση.

Επισημαίνεται, εντούτοις, ότι το Δικαστήριο αποφάνθηκε σαφώς στην απόφαση A.B. κ.λπ. (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 146), ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ «επιβάλλει στα κράτη μέλη σαφή συγκεκριμένη υποχρέωση επιτεύξεως αποτελέσματος η οποία δεν συνοδεύεται από καμία προϋπόθεση όσον αφορά την ανεξαρτησία που πρέπει να χαρακτηρίζει τα δικαστήρια τα οποία καλούνται να ερμηνεύσουν και να εφαρμόσουν το δίκαιο της Ένωσης».

22. Φρονώ (όπως και ο Συνήγορος του Πολίτη) ότι οι παράγοντες που συνδέουν την αγωγή της κύριας δίκης με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που μνημονεύονται στα προδικαστικά ερωτήματα ανάγονται στο γεγονός ότι εθνική δικαστής (η M.F.) η οποία ενδέχεται να αποφανθεί επί της εφαρμογής ή της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης ζητεί να επωφεληθεί, στο πλαίσιο πειθαρχικής διαδικασίας κινηθείσας εναντίον της, από την αποτελεσματική δικαστική προστασία που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη. Η προστασία αυτή συνεπάγεται την υποχρέωση των κρατών μελών να προβλέπουν «τις αναγκαίες εγγυήσεις, ώστε να αποτρέπεται κάθε κίνδυνος χρήσεως αυτού του [πειθαρχικού] καθεστώτος ως συστήματος πολιτικού ελέγχου του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων»³, όπερ σημαίνει ότι η M.F. έχει δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή της από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως. Τούτο σημαίνει επίσης ότι το δικαστήριο που καλείται να αποφανθεί επί της πειθαρχικής διαδικασίας που αφορά την M.F. δεν μπορεί να οριστεί από δικαστή του οποίου ο διορισμός παρέβη την ίδια αυτή διάταξη του δικαίου της ΕΕ, μολοντί ο ίδιος αυτός δικαστής εκδίδει αποφάσεις σχετικές με την εφαρμογή ή την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης.

23. Όπως εκτίθεται αναλυτικά στις παράλληλες προτάσεις μου στην υπόθεση W.Ż. (σημεία 68 επ.), δύο είναι οι βασικές αποφάσεις οι οποίες ασκούν επιρροή στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης: η απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Μαρτίου 2020, Επανεξέταση Simpson και HG κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-542/18 RX-II και C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232) (στο εξής: απόφαση Simpson και HG), και η απόφαση του ΕΔΔΑ (τμήμα μείζονος συνθέσεως), Ástráðsson κατά Ισλανδίας, (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418).

24. Ειδικότερα, προκειμένου να καθοριστεί αν μια πλημμέλεια συνιστά παράβαση της απαίτησης κατά την οποία το δικαστήριο πρέπει να έχει συσταθεί νομίμως υπό την έννοια του άρθρου 19 ΣΕΕ, πρέπει κατά την σκέψη 75 της απόφασης Simpson και HG, να εκτιμηθεί αν η πλημμέλεια αυτή «είναι τέτοιας φύσεως και σοβαρότητας ώστε να δημιουργείται πραγματικός κίνδυνος να μπορούν άλλες εξουσίες, ιδίως η εκτελεστική, να ασκήσουν αδικαιολόγητη διακριτική εξουσία θέτοντας σε κίνδυνο την ακεραιότητα του αποτελέσματος στο οποίο οδηγεί η διαδικασία διορισμού και δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό εύλογη αμφιβολία [έστω και αν πρόκειται μόνον περί εντυπώσεως] στους πολίτες ως προς την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του ή των οικείων δικαστών, όπερ συμβαίνει οσάκις πρόκειται για θεμελιώδεις κανόνες που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της θεσπίσεως και της λειτουργίας του εν λόγω δικαιοδοτικού συστήματος» (η υπογράμμισή δική μου).

25. Όπως εκθέτω αναλυτικά στις παράλληλες προτάσεις μου στην υπόθεση W.Ż., η προμνησθείσα νομολογία επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να καθορίσει συναφώς αν η σχετική παράβαση ήταν κατάφωρη, ήτοι να εκτιμήσει τον πρόδηλο και εκ προθέσεως χαρακτήρα της παράβασης αυτής καθώς και τη σοβαρότητά της.

³ Απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψη 114).

26. Συγκεκριμένα, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η διαδικασία διορισμού του J.M. ενείχε πλείονες δυνητικά κατάφωρες παραβάσεις της νομοθεσίας που εφαρμόζεται στους διορισμούς δικαστικών: i) η διαδικασία κινήθηκε χωρίς την απαιτούμενη από το Σύνταγμα προσυπογραφή του Πρωθυπουργού, με αποτέλεσμα να καθίσταται, όπως υποστηρίζεται, άκυρη *ex tunc*· ii) στη διαδικασία ενεπλάκη το νέο KRS, του οποίου τα μέλη διορίστηκαν βάσει νέας νομοθετικής διαδικασίας, η οποία είναι αντισυνταγματική και δεν διασφαλίζει ανεξαρτησία· iii) τέθηκαν σκοπίμως πλείονα εμπόδια στον προκαταρκτικό δικαστικό έλεγχο της πράξης διορισμού, καθώς: α) το KRS σκοπίμως δεν διαβίβασε την προσφυγή που ασκήθηκε κατά της απόφασής του στο Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, ενώ τη διαβίβασε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, πριν από τη λήξη της προθεσμίας διαβίβασης της προσφυγής στο Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο· β) ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διόρισε τους προτεινόμενους στην απόφαση αυτή δικαστές πριν από την περάτωση του δικαστικού ελέγχου της απόφασης αυτής και χωρίς να αναμείνει την απάντηση του Δικαστηρίου στα προδικαστικά ερωτήματα που του υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της υπόθεσης C-824/18 και τα οποία αφορούσαν τη συμβατότητα των συνθηκών του ελέγχου αυτού με το δίκαιο της Ένωσης. Ως εκ τούτου, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διέπραξε δυνητικώς κατάφωρη παράβαση θεμελιωδών κανόνων του εθνικού δικαίου.

1) Επί του σημείου i)

27. Η Επιτροπή υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε νομίμως συσταθέν δικαστήριο, βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη, δεν απαιτεί να προβλέπονται πάντοτε ένδικα βοηθήματα κατά πράξεων δικαστικού διορισμού και κατά άλλων πράξεων εκδιδόμενων σε διαδικασίες διορισμού δικαστών σε ανώτατα δικαστήρια.

28. Εν αντιθέσει προς όσα υποστήριξε η Επιτροπή, και όπως εκθέτω αναλυτικότερα στις παράλληλες προτάσεις μου στην υπόθεση W.Ż. (σημεία 50 έως 63), η επιχειρηματολογία αυτή είναι παραπειστική και δεν έχει εφαρμογή σε πλαίσιο όπως το υφιστάμενο επί του παρόντος στην Πολωνία.

29. Επομένως, από την απόφαση A.B. κ.λπ. (και όπως εξέθεσα επίσης στις προτάσεις μου στην υπόθεση εκείνη) προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να αξιολογήσει, βάσει των διδαγμάτων της απόφασης που θα εκδοθεί στην υπό κρίση υπόθεση και της απόφασης A.B. κ.λπ. καθώς και των λοιπών κρίσιμων περιστάσεων των οποίων μπορεί να λάβει γνώση, συνεκτιμώντας, εφόσον παρίσταται ανάγκη, τους τυχόν προβαλλόμενους ενώπιόν του προς δικαιολόγηση των οικείων μέτρων λόγους και ειδικούς σκοπούς, αν εθνικές διατάξεις όπως αυτές που περιλαμβάνει το άρθρο 44, παράγραφοι 1α έως 4, του νόμου περί του KRS δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών που διορίζονται βάσει αποφάσεων του KRS έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης άσκησης επιρροής εκ μέρους της πολωνικής νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των συμφερόντων που ενδέχεται να αντιπαρατεθούν ενώπιόν τους, και, ως εκ τούτου, δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι εν λόγω δικαστές εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.

30. Με την επιφύλαξη αυτή, εκτιμώ ότι η διά των εν λόγω εθνικών διατάξεων μείωση της αποτελεσματικότητας του ενδίκου βοηθήματος που δύναται να ασκηθεί κατά των αποφάσεων του KRS με τις οποίες προτείνεται ο διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο αντιβαίνει στο

άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Προκειμένου να είναι αποτελεσματικός, ο δικαστικός έλεγχος πρέπει να αφορά τουλάχιστον το αν υφίσταται υπέρβαση ή κατάχρηση εξουσίας, πλάνη περί το δίκαιο ή πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως (απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 145). Όπως επισήμανε ο Συνήγορος του Πολίτη, ο αποτελεσματικός δικαστικός έλεγχος είναι αναγκαίος ιδίως όταν, όπως εν προκειμένω, φαίνεται ότι το κράτος, με τη συμπεριφορά του, παρεμβαίνει στη διαδικασία διορισμού δικαστών κατά τρόπο δυνάμενο να θίξει τη μελλοντική ανεξαρτησία τους.

31. Συγκεκριμένα, όπως επισήμανε το αιτούν δικαστήριο, πρώτον, στην υπό κρίση υπόθεση σημασία έχει ότι η επίδοση της πράξης διορισμού σε θέση δικαστή πραγματοποιήθηκε βάσει κανόνων ή/και στο πλαίσιο διαδικασίας αντίθετων προς την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Δεύτερον, η νομοθετική ή/και η εκτελεστική εξουσία φαίνεται να προκάλεσαν σκόπιμα και ηθελημένα την κατάσταση της υπό κρίση υπόθεσης, μέσω του αποκλεισμού (ή της απόπειρας αποκλεισμού) της δυνατότητας να ελέγχεται δικαστικά, κατά το στάδιο πριν από την επίδοση της πράξης διορισμού δικαστικού λειτουργού, η συμβατότητα των εθνικών κανόνων ή διαδικασιών με το δίκαιο της Ένωσης.

2) *Επί του σημείου ii)*

32. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, επιβάλλουν στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να μην επιδώσει πράξη διορισμού σε θέση δικαστή του πειθαρχικού τμήματος, όταν έχει υποβληθεί στο Δικαστήριο, στις 30 Αυγούστου 2018, αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με την ερμηνεία των απαιτήσεων ανεξαρτησίας στο πλαίσιο της σύστασης του πειθαρχικού τμήματος και η σχετική υπόθεση εκκρεμεί ακόμη ενώπιον του Δικαστηρίου (υπόθεση Α. Κ. κ.λπ.).

33. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι στο ερώτημα αυτό θα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση.

34. Αντιθέτως προς την Επιτροπή, φρονώ ότι εδώ πρόκειται για επέκταση της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα και ότι, όπως προκύπτει από τις προτάσεις μου και από την απόφαση Α.Β. κ.λπ., ένα όργανο της εκτελεστικής εξουσίας κράτους μέλους υποχρεούται να μην επιδώσει πράξη διορισμού σε θέση δικαστή έως ότου το εθνικό δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, αποφανθεί επί του ζητήματος της συμβατότητας του εθνικού δικαίου με το δίκαιο της Ένωσης όσον αφορά τη διαδικασία ανάδειξης των μελών νέας οργανωτικής μονάδας στο εσωτερικό δικαστηρίου τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας του εν λόγω κράτους μέλους. Η μη εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής συνιστά παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, καθόσον ενέχει τουλάχιστον σοβαρό κίνδυνο ίδρυσης δικαστικών οργάνων μη συμμορφούμενων με τα κριτήρια του δικαίου της Ένωσης, έστω και προσωρινά. Συντάσσομαι με την άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη ότι η μη εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής συνιστά επίσης δυνητικώς παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ και του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, καθώς ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας περιορίζει την πρακτική αποτελεσματικότητα της διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής και παρακάμπτει τον δεσμευτικό χαρακτήρα των αποφάσεων του Δικαστηρίου.

35. Τα εθνικά δικαστήρια θα πρέπει να διαθέτουν ένα νομικό μέσο προκειμένου να μπορούν να χαρακτηρίσουν ως κατάφωρη παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας οποιαδήποτε ενέργεια στην οποία προβαίνουν οι αρχές κράτους μέλους μετά την εκ

μέρους του εθνικού δικαστηρίου υποβολή προδικαστικού ερωτήματος, όταν η εν λόγω ενέργεια έχει ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την εξουδετέρωση ή τον περιορισμό της αρχής της αναδρομικής ισχύος των προδικαστικών αποφάσεων του Δικαστηρίου.

36. Στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης, και όπως επισήμανε το αιτούν δικαστήριο, αξίζει να παρατηρηθεί ότι η επίδοση της πράξης διορισμού σε θέση δικαστή του πειθαρχικού τμήματος μπορεί να συνιστά σκόπιμη παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Επιπλέον, η ενέργεια αυτή συνοδευόταν, κατά τα φαινόμενα, από την πεποίθηση, που απορρέει από την μέχρι τούδε εθνική νομολογία, ότι ο διορισμός δικαστή στο Ανώτατο Δικαστήριο είναι μη αναστρέψιμος. Όπως προκύπτει από την απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, η πεποίθηση αυτή είναι πεπλανημένη.

37. Επιπλέον, συμφωνώ με το αιτούν δικαστήριο ότι πρόσωπο το οποίο διορίζεται σε θέση δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου υπό τέτοιες περιστάσεις ενδέχεται κάλλιστα να παραμένει εξαρτημένο, κατά τη διάρκεια της περιόδου εκτέλεσης των δικαστικών καθηκόντων που του ανατέθηκαν, από την αξιολόγηση της δικαιοδοτικής του δραστηριότητας στην οποία προβαίνουν τα όργανα που μετείχαν στην έκδοση της πράξης διορισμού. Κατά το αιτούν δικαστήριο, υφίσταται όντως τέτοια εξάρτηση, ιδίως από την εκτελεστική εξουσία, ήτοι τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

3) *Επί του σημείου iii)*

38. Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν «το δικαίωμα πρόσβασης σε νομίμως συσταθέν δικαστήριο», βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη, επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί –στο πλαίσιο διαδικασίας στην οποία ζητείται να διαπιστωθεί η έλλειψη εργασιακής σχέσης προσώπου διορισθέντος σε θέση δικαστή– ότι η πράξη διορισμού δεν παράγει αποτελέσματα λόγω κατάφωρων παραβάσεων εθνικών διατάξεων που διέπουν τη διαδικασία διορισμού.

39. Θεωρώ ότι το ερώτημα αυτό συνδέεται στενά με το προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-487/19, *W.Ż.* (βλ. παράλληλες προτάσεις μου στην υπόθεση *W.Ż.*, σημεία 50 έως 63 και 106). Όπως επισήμανα στις προτάσεις εκείνες –και, πάλι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή στην υπό κρίση υπόθεση– το δικαίωμα πρόσβασης σε νομίμως συσταθέν δικαστήριο, το οποίο στηρίζεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι δικαστήριο όπως αυτό του οποίου είναι μέλος ο J.M. δεν πληροί τις απαιτήσεις ώστε να συνιστά τέτοιο νομίμως συσταθέν δικαστήριο όταν ο οικείος δικαστής διορίστηκε στη θέση αυτή κατά κατάφωρη παράβαση της νομοθεσίας του κράτους μέλους η οποία εφαρμόζεται στους διορισμούς δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο, κάτι το οποίο αποκείται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει τον πρόδηλο και εκ προθέσεως χαρακτήρα της παράβασης αυτής, καθώς και τη σοβαρότητά της, και να λάβει υπόψη το γεγονός ότι ο J.M. διορίστηκε παρά την προσφυγή που είχε ασκηθεί προηγουμένως ενώπιον του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου κατά της απόφασης του KRS, η οποία περιελάμβανε πρόταση διορισμού του προσώπου αυτού σε θέση δικαστή, προσφυγή της οποίας η εκδίκαση εκκρεμούσε ακόμη κατά τον χρόνο του διορισμού.

4) *Επί του σημείου iv)*

40. Όσον αφορά το γεγονός ότι η ανακοίνωση του Προέδρου της Δημοκρατίας με την οποία κινήθηκε η διαδικασία επιλογής για την κάλυψη κενών θέσεων στο Ανώτατο Δικαστήριο, περιλαμβανομένου του πειθαρχικού τμήματος, δημοσιεύθηκε χωρίς την προσυπογραφή του Πρωθυπουργού, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν η εν λόγω προσυπογραφή απαιτούνταν βάσει του άρθρου 144, παράγραφος 3, σημείο 17, του Συντάγματος και αν το γεγονός ότι αυτή δεν τέθηκε στην ανακοίνωση του Προέδρου της Δημοκρατίας που δημοσιεύθηκε βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 1, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου συνιστά πρόδηλη, εκ προθέσεως και σοβαρή παράβαση των εθνικών κανόνων που διέπουν τη διαδικασία διορισμού δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο.

β) *Επί του τέταρτου και του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος*

41. Με το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία θα πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2 ΣΕΕ, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη έχουν την έννοια ότι τμήμα του ανωτάτου δικαστηρίου κράτους μέλους, όπως το πειθαρχικό τμήμα στην υπό κρίση υπόθεση, το οποίο καλείται να αποφανθεί επί υποθέσεων που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης, –λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών σύστασής του και διορισμού των μελών του– i) πληροί τις απαιτήσεις της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας και ii) πληροί την απαίτηση σεβασμού του δικαιώματος πρόσβασης σε νομίμως συσταθέν δικαστήριο, όπως επιτάσσουν οι προμνησθείσες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι το υποχρεώνει να μην εφαρμόσει τις εθνικές διατάξεις βάσει των οποίων το πειθαρχικό τμήμα είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να επιλαμβάνεται των υποθέσεων αυτών.

1) *Επί της ανεξαρτησίας του πειθαρχικού τμήματος*

42. Με τη σκέψη 171 της απόφασης Α. Κ. κ.λπ., το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφάνθηκε ως εξής επί των προδικαστικών ερωτημάτων, τα οποία ήταν κατ' ουσίαν πανομοιότυπα με εκείνα που υποβλήθηκαν στην υπό κρίση υπόθεση: «Το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας [2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16)], έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπεται διαφορές σχετικές με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης να εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα οργάνου που δεν αποτελεί ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, κατά την πρώτη εκ των διατάξεων αυτών. Τούτο συμβαίνει οσάκις οι αντικειμενικές συνθήκες της συστάσεως του οικείου οργάνου και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά του, καθώς και ο τρόπος διορισμού των μελών του, δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς τη στεγανότητα του οργάνου αυτού έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης ασκήσεως επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων και, ως εκ τούτου, δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδει το εν λόγω όργανο εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να καθορίσει, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα κρίσιμα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του, αν τούτο συμβαίνει στην περίπτωση οργάνου όπως είναι το πειθαρχικό τμήμα του [Ανωτάτου Δικαστηρίου]. Σε τέτοια περίπτωση, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης

έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να μην εφαρμόσει τη διάταξη του εθνικού δικαίου βάσει της οποίας αποκλειστικώς αρμόδιο να επιληφθεί των διαφορών των κύριων δικών είναι το εν λόγω όργανο, ώστε οι διαφορές αυτές να μπορούν να εξετασθούν από δικαιοδοτικό όργανο το οποίο πληροί τις προμνημονευθείσες απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας και το οποίο θα ήταν αρμόδιο στον οικείο τομέα εάν η αρμοδιότητά του δεν αποκλειόταν βάσει της εν λόγω διατάξεως.»

43. Παρότι εν προκειμένω, σε αντίθεση προς ό,τι ίσχυε στην υπόθεση A. K. κ.λπ., η κρίσιμη για την απάντηση στο τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα διάταξη του δικαίου της Ένωσης δεν είναι το άρθρο 47 του Χάρτη, αλλά το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, κατά το Δικαστήριο, «η αρχή [...] της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που παρέχονται στους ιδιώτες βάσει του δικαίου της Ένωσης, την οποία μνημονεύει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία είναι σήμερα κατοχυρωμένη με το άρθρο 47 του Χάρτη, με συνέπεια η πρώτη εκ των διατάξεων αυτών να επιβάλλει σε όλα τα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η αποτελεσματική δικαστική προστασία, κατά την έννοια, ιδίως, της δεύτερης εκ των εν λόγω διατάξεων, στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης» (απόφαση A. K. κ.λπ., σκέψη 168).

44. Σημειωτέον ότι στην απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2019, το Ανώτατο Δικαστήριο (αποφαινόμενο ως τμήμα εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών σε μια από τις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση A. K. κ.λπ.) έκρινε –βάσει της απόφασης A. K. κ.λπ.– ότι το KRS δεν ήταν, υπό την τότε σύνθεσή του, ανεξάρτητο όργανο και ότι το πειθαρχικό τμήμα δεν αποτελούσε δικαστήριο για τους σκοπούς του άρθρου 47 του Χάρτη, του άρθρου 6 ΕΣΔΑ και του άρθρου 45, παράγραφος 1, του πολωνικού Συντάγματος. Όσον αφορά το KRS, με την εν λόγω απόφαση επισημαίνονταν, μεταξύ άλλων, πλημμέλειες κατά τη διαδικασία εκλογής των μελών του, η εξάρτησή του από τις πολιτικές αρχές, καθώς και οι δραστηριότητές του οι οποίες παραβίαζαν την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών.

45. Επιπλέον, όσον αφορά το πειθαρχικό τμήμα, στην απόφαση αυτή επισημαίνονταν, ειδικότερα, ότι όλοι οι δικαστές που διορίζονται σε αυτό έχουν στενούς δεσμούς με τις νομοθετικές ή εκτελεστικές αρχές, ότι οι όροι του διαγωνισμού για τον διορισμό των δικαστών αυτών μεταβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ότι το Ανώτατο Δικαστήριο δεν μετέχει στη διαδικασία διορισμού, ότι στόχος των δραστηριοτήτων του πειθαρχικού τμήματος ήταν η ανάκληση των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως καθώς και ότι οι πειθαρχικές υποθέσεις επί των οποίων αποφάνθηκε το τμήμα αυτό κατέδειξαν ότι οι δικαστές μπορούν να κατηγορηθούν για πειθαρχικά παραπτώματα λόγω της έκδοσης δικαστικών αποφάσεων, πράγμα το οποίο δεν συνέβαινε προηγουμένως.

46. Στις αποφάσεις της 15ης Ιανουαρίου 2020, το Ανώτατο Δικαστήριο (υπό την ίδια σύνθεση με εκείνη που είχε στις λοιπές υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση A. K. κ.λπ.) έκρινε, για παρεμφερείς λόγους, ότι το πειθαρχικό τμήμα δεν είναι ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο λόγω των περιστάσεων που ανάγονται στη σύσταση, τις εξουσίες και τη σύνθεσή του, καθώς και της εμπλοκής του KRS στην επιλογή των μελών του.

47. Στην ερμηνευτική απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2020, το Ανώτατο Δικαστήριο (σε μικτή σύνθεση απαρτιζόμενη από το τμήμα αστικών υποθέσεων, το τμήμα ποινικών υποθέσεων και το τμήμα εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών) συμφώνησε με την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 5ης Δεκεμβρίου 2019 ότι το KRS και το πειθαρχικό τμήμα δεν είναι ανεξάρτητα όργανα (σκέψεις 31 έως 45 της απόφασης). Ειδικότερα, κατά την απόφαση αυτή, το

KRS υπάγεται στις πολιτικές αρχές και, ως εκ τούτου, οι διαγωνισμοί που διενεργεί για τη θέση δικαστή ενέχουν πλημμέλεια, με αποτέλεσμα να εγείρονται σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά τους λόγους του διορισμού προσώπων σε θέση δικαστή⁴. Ομοίως, λόγω της οργάνωσης, του συστήματος, της διαδικασίας διορισμού των μελών του και της αυτοτελείας του έναντι του Ανωτάτου Δικαστηρίου, οι αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστικούς σχηματισμούς του πειθαρχικού τμήματος δεν είναι αποφάσεις εκδιδόμενες από νομίμως διορισμένο δικαστήριο (σκέψη 45 της απόφασης). Ως εκ τούτου, κατά την ως άνω απόφαση, οι δικαστικοί σχηματισμοί που εξέδωσαν αποφάσεις με τη συμμετοχή δικαστών που επέλεξε το νεοσυσταθέν KRS ήταν παράνομοι.

48. Επομένως, από τις σκέψεις 114 έως 166 της απόφασης Α. Κ. κ.λπ. προκύπτει ότι η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο σκέλος του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος και στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι ένα όργανο δεν συνιστά ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, οσάκις οι αντικειμενικές συνθήκες της σύστασης του οικείου οργάνου και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά του, καθώς και ο τρόπος διορισμού των μελών του, δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς τη στεγανότητα του οργάνου αυτού έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης ασκήσεως επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων και, ως εκ τούτου, δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδει το εν λόγω όργανο εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να καθορίσει, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα κρίσιμα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του, αν τούτο συμβαίνει στην περίπτωση οργάνου όπως είναι το πειθαρχικό τμήμα του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Σε τέτοια περίπτωση, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να μην εφαρμόσει τη διάταξη του εθνικού δικαίου βάσει της οποίας αποκλειστικώς αρμόδιο να επιληφθεί των διαφορών των κύριων δικών είναι το εν λόγω όργανο, ώστε οι διαφορές αυτές να μπορούν να εξετασθούν από δικαιοδοτικό όργανο το οποίο πληροί τις προμνημονευθείσες απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας και το οποίο θα ήταν αρμόδιο στον οικείο τομέα εάν η αρμοδιότητά του δεν αποκλειόταν βάσει της εν λόγω διατάξεως.

2) Επί του ζητήματος αν το πειθαρχικό τμήμα αποτελεί «νομίμως συσταθέν δικαστήριο»

49. Όπως επισημαίνεται στις παράλληλες προτάσεις μου στην υπόθεση W.Ż., το δικαίωμα πρόσβασης σε νομίμως συσταθέν δικαστήριο συνδέεται άμεσα με την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, και αυτή είναι επίσης μια από τις απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να συνιστά «δικαστήριο» κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης και του άρθρου 267 ΣΛΕΕ⁵. Από τη νομολογία καθίσταται πρόδηλο ότι το Δικαστήριο ερμηνεύει την απαίτηση της ανεξαρτησίας

⁴ Σκέψη 42 της απόφασης. Η απόφαση αυτή έχει ισχύ νόμου. Στη σκέψη 41 της εν λόγω απόφασης, το Ανώτατο Δικαστήριο επέκρινε τις ενέργειες στις οποίες προέβη ο Υπουργός Δικαιοσύνης, μέσω υπευθύνων πειθαρχικών διαδικασιών διορισμένων από αυτόν, με σκοπό τη δίωξη δικαστών για αποφάσεις τους που απέβλεπαν στην αποσαφήνιση αβεβαιοτήτων όσον αφορά τη διαδικασία διαγωνισμού που διεξήγαγε το KRS για τον διορισμό δικαστών. Βλ. επίσης νομική βιβλιογραφία, όπου υποστηρίζεται ότι το πειθαρχικό τμήμα έχει συσταθεί κατά παράβαση του πολωνικού Συντάγματος: Wróbel, W., *The Disciplinary Chamber of the Supreme Court as an exceptional court in the meaning of Article 175(2) of the Polish Constitution*, Paestra, αριθ. 1-2, 2009 (http://themis-sedziowie.eu/wp-content/uploads/2020/01/Włodzimierz-Wróbel_Disciplinary-Chamber-as-exceptional-court_def.pdf).

⁵ Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 24ης Μαΐου 2016, MT Højgaard και Züblin (C-396/14, EU:C:2016:347, σκέψη 23).

των δικαστών βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ με γνώμονα τα προβλεπόμενα στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ⁶. Επομένως, το ίδιο ισχύει και για την απαίτηση κατά την οποία το δικαστήριο πρέπει να έχει συσταθεί νομίμως.

50. Όπως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο⁷, οι εγγυήσεις περί προσβάσεως σε ανεξάρτητο, αμερόληπτο και προηγούμενως νομίμως συσταθέν δικαστήριο, και ιδίως εκείνες που καθορίζουν την έννοια του δικαστηρίου όπως και τη σύνθεσή του, αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη. Το Δικαστήριο έχει επίσης αποφανθεί ότι, κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ, με την προσθήκη της φράσης «νομίμως λειτουργούντος» στο άρθρο 6, παράγραφος 1, ΕΣΔΑ επιδιώκεται να αποτραπεί το ενδεχόμενο να αφεθεί η οργάνωση του δικαστικού συστήματος στη διακριτική ευχέρεια της εκτελεστικής εξουσίας και να διασφαλιστεί ότι ο τομέας αυτός θα διέπεται από νόμο θεσπιζόμενο από τη νομοθετική εξουσία κατά τρόπο σύμφωνο προς τους κανόνες που διέπουν την άσκηση της αρμοδιότητάς της. Η φράση αυτή απηχεί, μεταξύ άλλων, την αρχή του κράτους δικαίου και αφορά όχι μόνον τη νομική βάση της ίδιας της ύπαρξης του δικαστηρίου, αλλά και τη σύνθεση της έδρας σε κάθε υπόθεση, καθώς και κάθε άλλη διάταξη του εσωτερικού δικαίου της οποίας η μη τήρηση καθιστά μη νόμιμη τη συμμετοχή ενός ή περισσοτέρων δικαστών στην εξέταση της υπόθεσης, στις οποίες συγκαταλέγονται, ειδικότερα, οι σχετικές με την ανεξαρτησία και την αμεροληψία των μελών του οικείου δικαστηρίου διατάξεις.

51. Κατά τα λοιπά, στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο μπορεί να εφαρμόσει, τηρουμένων των αναλογιών, τη συλλογιστική που ανέπτυξα στις παράλληλες προτάσεις μου στην υπόθεση *W.Ż.*

52. Εν πάση περιπτώσει, στον βαθμό που το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα αφορά τις συνέπειες που απορρέουν από την απάντηση στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, η απάντηση δεν θα πρέπει να είναι διαφορετική από εκείνη που δόθηκε στο πρώτο σκέλος του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος.

53. Συμπερασματικά, κάθε εθνική διάταξη ή νομοθετική, διοικητική ή δικαστική πρακτική η οποία μειώνει την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης, αποκλείοντας τη δυνατότητα του αρμόδιου δικαστή να εφαρμόσει το δίκαιο αυτό και να προβεί, στο πλαίσιο της εν λόγω εφαρμογής, σε κάθε αναγκαία ενέργεια προκειμένου να μην εφαρμόσει την εθνική νομοθεσία που συνιστά δυνητικώς εμπόδιο στην πλήρη αποτελεσματικότητα άμεσα εφαρμοστέας διάταξης του δικαίου της Ένωσης, όπως, εν προκειμένω, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης, το δε δικαστήριο δεν υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την ακύρωσή της οικείας πράξης είτε διά της νομοθετικής οδού είτε μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας (βλ. απόφαση *A. K.* κ.λπ.). Μολονότι η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης αφορά κυρίως γενικούς και αφηρημένους εθνικούς κανόνες, εφαρμόζεται επίσης σε ατομικές και συγκεκριμένες διοικητικές πράξεις⁸. Δεδομένου ότι το κύρος του διορισμού του *J.M.* (εναγομένου δικαστή) δεν μπορεί να ελεγχθεί στο πλαίσιο καμίας άλλης εθνικής διαδικασίας και ότι το καθεστώς του ως δικαστή μπορεί να εξεταστεί μόνο στο

⁶ Βλ. αποφάσεις της 21ης Ιανουαρίου 2020, *Banco de Santander* (C-274/14, EU:C:2020:17, σκέψη 56), και της 16ης Ιουλίου 2020, *Giorgio Napolitano* (C-42/19, EU:C:2020:572, σκέψη 45).

⁷ Απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, *Επανεξέταση Simpson και HG κατά Συμβουλίου και Επιτροπής* (C-542/18 RX-II και C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, σκέψη 73). Βλ. επίσης προτάσεις της γενικής εισαγγελέα *E. Sharpston* στην υπόθεση *Επανεξέταση Simpson και HG κατά Συμβουλίου και Επιτροπής* (C-542/18 RX-II και C-543/18 RX-II, EU:C:2019:977, σημείο 67), προτάσεις του γενικού εισαγγελέα *G. Hogan* στην υπόθεση *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2020:1055, σημείο 53), και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα *M. Bobek* στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις *Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție* κ.λπ. (C-357/19 και C-547/19, EU:C:2021:170, σημεία 137 έως 139).

⁸ Βλ. απόφαση της 29ης Απριλίου 1999, *Ciola* (C-224/97, EU:C:1999:212).

πλαίσιο μιας πειθαρχικής διαδικασίας που εκθέτει τη Μ.Ε. (ενάγουσα δικαστή) σε κυρώσεις και δεν συνάδει με τις απαιτήσεις της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας⁹, το αιτούν δικαστήριο θα έπρεπε να μπορεί να αποφανθεί ότι ο διορισμός είναι νομικώς ανυπόστατος, ακόμη και αν το εθνικό δίκαιο δεν του επιτρέπει να πράξει κάτι τέτοιο.

54. Συναφώς, εκτιμώ (όπως και ο Συνήγορος του Πολίτη) ότι οι εθνικές αρχές δεν μπορούν να οχυρώνονται πίσω από επιχειρήματα στηριζόμενα στην ασφάλεια δικαίου και στη μονιμότητα των δικαστών. Τα επιχειρήματα αυτά δεν είναι παρά ένα προπέτασμα καπνού και ουδόλως μεταβάλλουν την πρόθεση απαξίωσης ή παραβίασης των αρχών του κράτους δικαίου. Υπενθυμίζεται ότι δεν μπορεί να γεννηθεί δικαίωμα από παράνομη πράξη (*ex iniuria jus non oritur*). Πρόσωπο το οποίο διορίστηκε σε τόσο σημαντικό θεσμικό όργανο στην έννομη τάξη κράτους μέλους, όπως είναι το ανώτατο δικαστήριο του κράτους αυτού, μέσω διαδικασίας η οποία παραβίασε την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας δεν μπορεί να προστατεύεται από τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της μονιμότητας των δικαστών.

III. Πρόταση

55. Για τους ανωτέρω λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία) ως εξής:

Το δικαίωμα πρόσβασης σε νομίμως συσταθέν δικαστήριο, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, πρόσωπο το οποίο διορίστηκε σε θέση δικαστή στο πειθαρχικό τμήμα του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) δεν πληροί την ως άνω απαίτηση εάν η πράξη του διορισμού του επιδόθηκε κατά κατάφωρη παράβαση των κανόνων που διέπουν τη διαδικασία διορισμού δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, κάτι το οποίο απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει. Στο πλαίσιο της εκτίμησης αυτής, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να αξιολογήσει τον πρόδηλο και εκ προθέσεως χαρακτήρα καθώς και τη σοβαρότητα των επίμαχων παραβάσεων.

Το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι τμήμα δικαστηρίου δεν συνιστά ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, οσάκις οι αντικειμενικές συνθήκες της σύστασης του οικείου οργάνου και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά του, καθώς και ο τρόπος διορισμού των μελών του, δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς τη στεγανότητα του τμήματος αυτού έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης άσκησης επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων και, ως εκ τούτου, δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδει το εν λόγω τμήμα εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να καθορίσει, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα κρίσιμα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του, αν τούτο συμβαίνει στην περίπτωση οργάνου όπως είναι το πειθαρχικό τμήμα του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου).

Σε τέτοια περίπτωση, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να μην εφαρμόσει τις διατάξεις του εθνικού δικαίου βάσει των οποίων αποκλειστικώς αρμόδιο να αποφανθεί επί αγωγών όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη είναι το εν

⁹ Βλ. απόφαση της 13ης Μαρτίου 2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, σκέψη 64).

λόγω τμήμα, ώστε οι αγωγές αυτές να μπορούν να εκδικαστούν από δικαιοδοτικό όργανο το οποίο πληροί τις προμνησθείσες απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας και το οποίο θα ήταν αρμόδιο στον οικείο τομέα, εάν η αρμοδιότητά του δεν αποκλειόταν βάσει των εν λόγω διατάξεων.